

„Stavi masku na nos i udalji se“ - Determinante percepcije rizika od COVID-a 19 i protektivno ponašanje u RH”

Adrijana Šuljok

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Dragan Bagić

Filozofski fakultet u Zagrebu

HRVATSKI POLITOLOŠKI RAZGOVORI 2020.

POLITIKA U DOBA PANDEMIJE

Zagreb, 6. i 7. studenog 2020.

HRZZ-CORONA projekt „Otpornost hrvatskog društva uslijed COVID-19 pandemije – SOCREs”, voditelj: dr.sc. Branko Ančić

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
Institute for Social Research in Zagreb

Uvod

- prosinac 2019. prvi poznati slučajevi – Wuhan, pokrajina Hubei, Kina
- Hrvatska – prvi slučajevi u veljači 2020.
- 11.3. 2020. – WHO – proglašenje pandemije: teški akutni respiratorni sindrom koronavirus 2 - SARS-CoV-2; COVID-19 (2009. „svinjska gripa“; 20. st. „španjolska gripa” – 20-50 mil. , „azijska gripa”, „hongkonška gripa” – 1-4 mil.)
- **Polazište: pandemija nije samo biomedicinski, nego je i društveni fenomen i problem te zahtijeva interdisciplinarni pristup!**
- **Ciljevi:**
  - kako ljudi percipiraju opasnost od virusa (SARS-CoV-2) tj. bolesti i koliko su skloni pridržavati se preventivnih zdravstvenih mjera te koji faktori mogu utjecati na to
  - utvrditi sociodemografske, ekonomske, političke i iskustvene determinante percepcije rizika i protektivnog ponašanja te njihove međuodnose

Teorijski pristupi

- Različiti teorijski pristupi pokušavaju razumjeti i predvidjeti modele zdravstvenog ponašanje
- uglavnom iz područja socijalne psihologije npr. *health belief model* – „*model znanstvenih uvjerenja*” (HBM), *protection motivation theory* (PMT) itd. ili socijalne epidemiologije
- *health belief model* jedan je od najstarijih i češće korištenih, unatoč ograničenjima - preventivno ponašanje ovisi o tome kako pojedinci percipiraju osobnu prijetnju zdravlju (podložnost i težina bolesti) te percepciji da će određena preventivna ponašanja biti učinkovita (percipirane koristi promjene ponašanja, uočene barijere za promjenu ponašanja, „znakovi za akciju”)
- socijalni kontekst također utječe na zdravstveno ponašanje – društvene nejednakosti - neke društvene klase imaju više prepreka za promjenu ponašanja u svojim socijalnim uvjetima
- teorije rizika – percepcija rizika (Adams, 1995) - javna zabrinutost veća kod novih, nepoznatih prijetnji i kad pojedinci ne osjećaju da mogu kontrolirati rizik
- rizik kao društvena konstrukcija - socijalni, kulturni i kontekstualni čimbenici percepcija rizika (iako je opasnost objektivna – objektivni zdravstveni rizici); fokus na veće sudjelovanje javnosti u procjeni rizika - povećati legitimitet i javno prihvaćanje odluka (Slovic, 1999)

Dosadašnja istraživanja

- Inozemna istraživanja ukazuju na utjecaj sociodemografskih te psiholoških varijabli na percepciju rizika te pridržavanje preventivnih mjera
  - **Spol:** žene su manje sklone riziku, percipiraju situacije rizičnijima te su sklonije usvojiti preventivne zdravstvene mjere (npr. Lau i sur., 2003.) – žene inače više brinu o zdravlju te im je interes za zdravstvenu tematiku veći nego kod muškaraca
  - **Dob** kao prediktor percepcije rizika i protektivnog ponašanja: većina istraživanja – stariji percipiraju veći rizik, te se skloniji pridržavanju mjera (npr. Lau, Yang, Tsui i Kim, 2003). Neke studije opovrgavaju – mlađi su skloniji pridržavati se mjera (npr. Rubin, Amlo[^]t, Page i Wessely, 2009; uglavnom studije „hipotetskih situacija“)
  - **Obrazovanje:** rezultati studija nisu jednoznačni iako mnoge ukazuju na pozitivnu vezu između razine obrazovanja i pridržavanja mjera (Tang i Wong, 2004.)
  - **Povjerenje i komunikacija:** viša razina povjerenja u vlasti - vjerojatnije usvajanje mjera predostrožnosti (Tang i Wong, 2005., Rubin i sur., 2009.); nedosljedne informacije - pojedinci dovode u pitanje vjerodostojnost dostupnih podataka – utjecaj na poštivanje karantene (Cava i sur., 2005.)
  - **Znanje:** studija - znanje o načinu prenošenja SARS-a povezano je s većim usvajanjem mjera predostrožnosti ponašanja (Leung i sur., 2004.); studija provedena u Nizozemskoj utvrdila je da nema povezanosti znanja o SARS-u i ponašanja (Brug i sur., 2004.); Nizozemska nije bila zahvaćena SARS-om – percepcija rizika niska)
  - **(viša percepcija rizika)** - vjerojatnije su prakticirali protektivno ponašanje – starije osobe, žene i obrazovanije osobe.

Metodologija istraživanja

- Rezultati se temelje na telefonskom istraživanju provedenom između kolovoza i listopada 2020. godine (3 vala istraživanja).
- Prvi i treći val istraživanja proveden je na nacionalnom stratificiranom uzorku ispitanika starijih od 18 godina. Kućanstva su birana metodom slučajnog odabira iz baze fiksnih telefonskih brojeva, a ispitanici u kućanstvu temeljem svojih karakteristika (kvote prema spolu i dobi). Drugi val je proveden na namjernom uzorku.
  - Prvi val u periodu između 20.8. i 31.8.
  - Treći val između 15.9. i 2.10.
- Ukupno je anketirano 1.500 ispitanika, a u ovom radu se koriste podaci prvog i trećeg vala istraživanja, ukupni uzorak od 1.200 ispitanika.
- Struktura uzorka je usklađena sa strukturom populacije metodom utežavanja prema spolu, dobi i stupnju obrazovanja uz kontrolu regionalne strukture prema kojoj je uzorak bio stratificiran.

Prema Vašem mišljenju, koliko je opasan korona virus za zdravlje stanovništva?

	Ukupno	Prvi val - kolovoz 2020	Treći val - rujan/listopad 2020 .
n	1212	610	602
Iznimno opasan , posljedice bi mogle biti kobne za puno ljudi	11,6%	11,4%	11,7%
Dosta opasan , ali posljedice za veliku većinu neće biti kobne	40,6%	42,4%	38,5%
Donekle opasan , ali se pretjeruje se sa strahom i oprezom	31,3%	28,7%	34,1%
Manja opasnost , korona virus je poput gripe	13,8%	13,0%	14,6%
Nikakva opasnost , korona virus zapravo ne postoji	2,8%	4,4%	1,1%

U trećem valu postoji pomak prema nešto manjoj percepciji rizika, ali i smanjenje broja onih koji negiraju postojanje virusa

$\chi^2(4)=16,72$;
 $p<0,01$

Percepcija rizika od COVID-19 – prema sociodemografskim obilježjima

		n	Opasan	Donekle opasan	Manja/nikakva opasnost
Cijeli uzorak		1212	52,1%	31,3%	16,6%
Spol*	Muško	570	48,9%	32,3%	18,8%
	Žensko	642	55,0%	30,3%	14,7%
Kategorija starosti**	18-29	205	35,0%	42,8%	22,2%
	30-39	195	39,0%	41,1%	19,9%
	40-49	203	51,1%	29,7%	19,2%
	50-64	329	57,9%	27,8%	14,3%
	65+	280	67,6%	21,3%	11,1%
Obrazovanje**	Bez srednje škole	325	61,4%	21,5%	17,1%
	Trogodišnja strukovna (KV)	117	43,0%	36,5%	20,5%
	Tehnička srednja ili gimnazija (SSS)	538	49,5%	33,4%	17,1%
	Stručni studij ili prvostupnik	101	60,7%	30,2%	9,2%
	Diplomski sveučilišni studij ili više	131	41,4%	42,8%	15,8%

* - Chi-kvadrat test značajan uz 10% rizika; ** - Chi-kvadrat test značaj uz 5% rizika

Percepcija rizika od COVID-19 – prema geografskim obilježjima

		n	Opasan	Donekle opasan	Manja/nikakva opasnost
Cijeli uzorak		1212	52,1%	31,3%	16,6%
Regija	Slavonija	233	54,2%	26,9%	18,9%
	Središnja Hrvatska	135	46,6%	36,3%	17,1%
	Sjeverna Hrvatska	158	47,4%	30,3%	22,3%
	Zagreb	313	56,3%	30,6%	13,1%
	Istra i Primorje	137	50,8%	32,6%	16,6%
	Dalmacija	235	51,6%	33,5%	14,9%
Veličina naselja	do 2.000 stanovnika	480	50,3%	30,6%	19,1%
	2.001 do 10.000 stanovnika	201	54,3%	31,0%	14,8%
	10.001 do 80.000 stanovnika	233	51,3%	32,6%	16,1%
	80.001 i više	298	54,2%	31,5%	14,3%

* - Chi-kvadrat test značajan uz 10% rizika; ** - Chi-kvadrat test značajan uz 5% rizika

Percepcija rizika od COVID-19 – prema iskustvu i posljedicama

		n	Opasan	Donekle opasan	Manja/nikakva opasnost
Cijeli uzorak		1212	52,1%	31,3%	16,6%
Osobno iskustvo s COVID-19**	Bolest u kućanstvu ili samoizolacija	68	41,9%	25,9%	32,2%
	Bolest u široj obitelji, prijateljima, susjedima, poznanicima	268	49,9%	34,4%	15,7%
	Čuo za slučajeve oboljelih	123	51,0%	29,6%	19,4%
	Ne poznaje nikoga niti je čuo za slučajeve oboljelih	753	54,0%	30,9%	15,1%
Član kućanstva ostao bez posla tijekom epidemije**	Ne	1171	52,9%	30,4%	16,6%
	Da	41	28,2%	55,4%	16,4%
Promjena prihoda ukućanstva tijekom epidemije	Smanjeni	372	52,3%	28,8%	18,8%
	Ostali isti	791	52,3%	32,7%	15,0%
	Povećani	49	47,6%	27,2%	25,1%

Percepcija rizika od COVID-19 – prema strukturi kućanstva i pol .preferencije

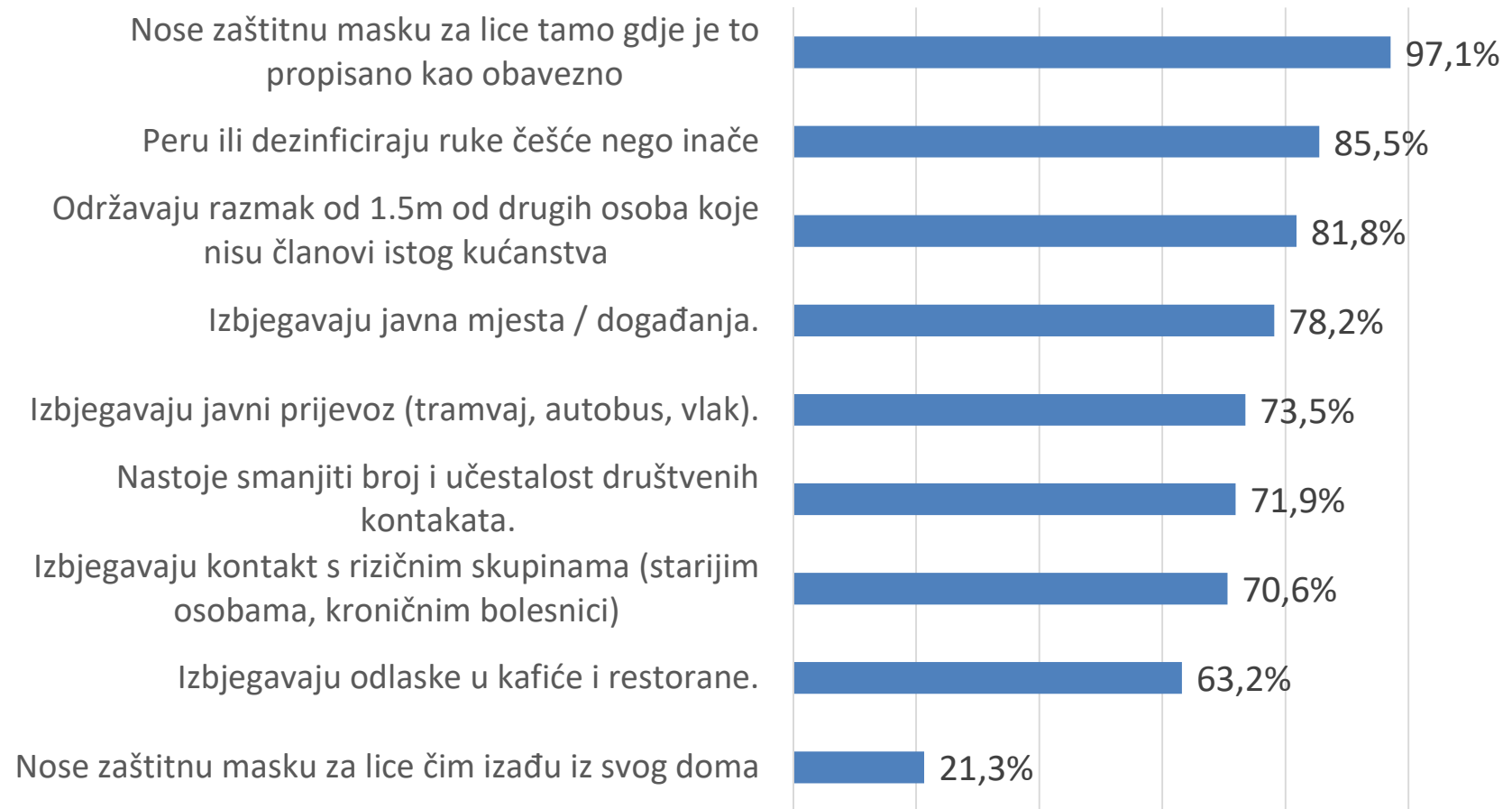
		n	Opasan	Donekle opasan	Manja/nikakva opasnost
Cijeli uzorak		1212	52,1%	31,3%	16,6%
Djece predškolske dobi (1-6) u kućanstvu**	Ne	1099	52,7%	31,7%	15,6%
	Da	113	46,5%	27,4%	26,1%
Djeca u školskoj dobi u kućanstvu (7 do 18) **	Ne	908	55,4%	31,3%	13,3%
	Da	304	42,4%	31,1%	26,5%
Osoba starijih od 65 u kućanstvu*	Ne	836	50,1%	33,2%	16,7%
	Da	376	56,6%	27,0%	16,3%
Glasanje na parlamentarnim izborima 2020.**	Apstinenti	353	54,2%	29,6%	16,2%
	Desno (DP, Most)	82	47,0%	28,0%	25,0%
	Desni centar (HDZ)	213	58,5%	29,5%	12,0%
	Centar	41	39,7%	31,3%	29,0%
	Lijevi centar (Restart)	147	57,8%	29,8%	12,4%
	Ljevica (Možemo+)	32	56,7%	31,8%	11,5%
	Bez odgovora	344	45,8%	35,5%	18,7%

* - Chi-kvadrat test značajan uz 10% rizika; ** - Chi-kvadrat test značaj uz 5% rizika

Percepcija rizika od COVID-19 – regresijski modeli

Stand. Beta; Enter metoda; bold=sig uz 5% rizika	Model 1	Model 2 (nastavak)	Model 1	Model 2
Spol	-0,066	-0,06	Djeca u školskoj dobi (7 do 18) u kućanstvu	0,097 0,091
Starost (kont.)	-0,176	-0,083	Osoba starijih od 65 u kućanstvu	-0,037 -0,029
Obrazovanje	-0,034	-0,051	Glasanje za krajnju desnicu na parlamenarnim izborima 2020	0,045 0,037
Veličina naselja	-0,02	-0,013	Samoprocjena zdravstvenog stanja	-0,114 -0,116
Slavonija (ref: IstraPrim)	0,006	0,003	Povjerenje u Stožer	-0,067
SredisnjaH (ref: IstraPrim)	0,037	0,039	Povjerenje u znanstvenike-istraživače	-0,035
SjevernaH (ref: IstraPrim)	0,058	0,053	Povjerenje u medije	-0,182
Zagreb (ref: IstraPrim)	-0,028	-0,046	Povjerenje u Vladu RH	-0,02
Dalmacija (ref: IstraPrim)	-0,017	-0,022	Povjerenje u zdravstveni sustav	-0,004
Osobno iskusto s COVID-19	0,001	0,009	R	0,321 0,392
Član kućanstva ostao bez posla tijekom koronakrize	0,039	0,037	R²	0,103 0,153
Promjena prihoda ukućanstva tijekom epidemije	-0,022	-0,02		
Kako kućanstvo spaja kraj s krajem	0,051	0,059		
Djece predškolske dobi (1-6) u kućanstvu	0,023	0,014		

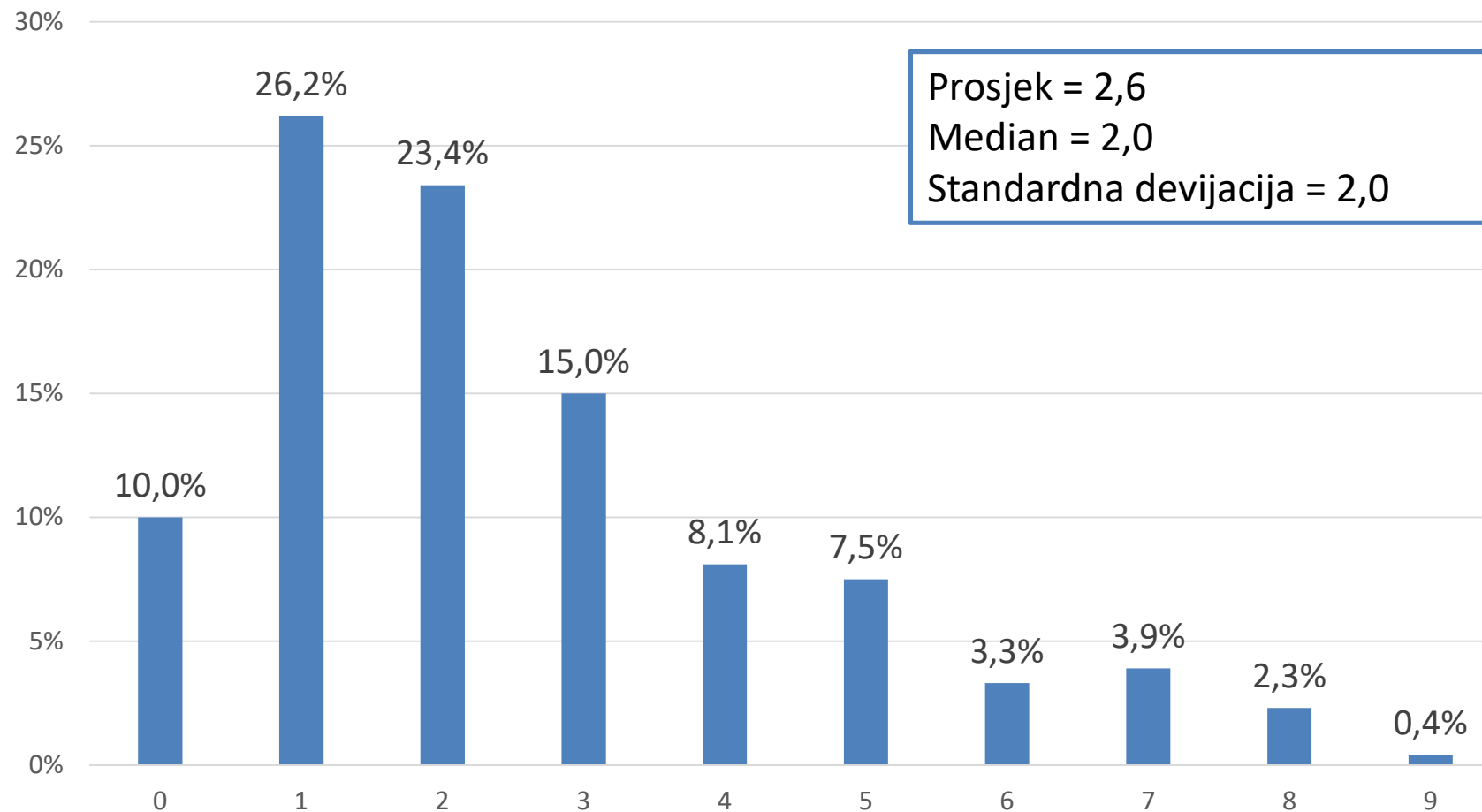
Poštivanje mjera i preporuka

Poštivanje mjera i preporuka – neke razlike s obzirom na obilježja ispitanika

- Žene nešto češće od muškaraca nose masku čim izađu iz kuće, održavaju fizičku distancu, izbjegavaju odlaske u kafiće i restorane (najveća razlika!), izbjegavaju javna mjesta, smanjuju učestalost društvenih kontakata.
- U pridržavanju gotovo svih mjera (osim nošenja maske gdje je obavezna) postoji razlika među dobnim skupinama, pri čemu se dvije najstarije (50-64, i 65+) razlikuju od mlađih. Treba naglasiti da nema znatnih razlika u poštivanju pojedinih mjera između srednjih dobnih skupina (30-39, 40-49) i najmlađe (18-29).
- Regionalne razlike u pridržavanju mjera uglavnom nisu statistički značajne, osim u slučaju održavanja fizičkog razmaka (Središnja Hrvatska i Dalmacija nešto manje od ostalih regija), nošenja maske u neobveznim situacijama (Središnja Hrvatska i Dalmacija nešto manje od ostalih regija) te izbjegavanja odlaska u kafiće i restorane (Istra i Primorje nešto više od ostalih).
- Ispitanici iz velikih gradova nešto češće nose maske čim izađu iz kuće, a nešto rjeđe izbjegavaju javni prijevoz.

Indeks nepoštivanja mjera

Broj mjera koje ispitanik ne poštuje od ukupno devet istraživanih mjera i preporuka

Indeks nepoštivanja mjera – prema sociodemografskim obilježjima

		n	Prosjek	Razlike među grupama
Cijeli uzorak		1212	2,6	
Spol**	Muško	570	2,9	1>2
	Žensko	642	2,3	
Kategorija starosti**	18-29	205	3,5	1>3,4,5 2>4,5 3>4,5 5>6
	30-39	195	2,9	
	40-49	203	3,0	
	50-64	329	2,3	
	65+	280	1,7	
Obrazovanje**	Bez srednje škole	325	2,1	1>3,4,5
	Trogodišnja strukovna (KV)	117	2,4	
	Tehnička srednja ili gimnazija (SSS)	538	2,8	
	Stručni studij ili prvostupnik	101	2,8	
	Diplomski sveučilišni studij ili više	131	2,9	

* - Test značajan uz 10% rizika; ** - Test značaj uz 5% rizika

Indeks nepoštivanja mjera – prema geografskim obilježjima

		n	Prosjek	Razlike među grupama
Cijeli uzorak		1212	2,6	
Regija	Slavonija	233	2,5	-
	Središnja Hrvatska	135	2,5	
	Sjeverna Hrvatska	158	2,6	
	Zagreb	313	2,4	
	Istra i Primorje	137	2,4	
	Dalmacija	235	2,9	
Veličina naselja	do 2.000 stanovnika	480	2,6	-
	2.001 do 10.000 stanovnika	201	2,6	
	10.001 do 80.000 stanovnika	233	2,5	
	80.001 i više	298	2,5	

* - Test značajan uz 10% rizika; ** - Test značaj uz 5% rizika

Indeks nepoštivanja mjera – prema iskustvu i posljedicama

		n	Prosjek	Razlike među grupama
Cijeli uzorak		1212	2,6	
Osobno iskustvo s COVID-19**	Bolest u kućanstvu ili samoizolacija	68	3,0	3>2, 4
	Bolest u široj obitelji, prijateljima, susjedima, poznanicima	268	2,5	
	Čuo za slučajeve oboljelih	123	3,2	
	Ne poznaje nikoga niti je čuo za slučajeve oboljelih	753	2,4	
Član kućanstva ostao bez posla tijekom epidemije	Ne	1171	2,6	-
	Da	41	2,3	
Promjena prihoda ukućanstva tijekom epidemije	Smanjeni	372	2,6	-
	Ostali isti	791	2,6	
	Povećani	49	2,3	

* - Test značajan uz 10% rizika; ** - Test značaj uz 5% rizika

Indeks nepoštivanja mjera – prema strukturi kućanstva i pol. preferencija

		n	Prosjek	Razlike među grupama
Cijeli uzorak		1212	2,6	
Djece predškolske dobi (1-6) u kućanstvu	Ne	1099	2,5	-
	Da	113	2,8	
Djeca u školskoj dobi u kućanstvu (7 do 18) **	Ne	908	2,5	2>1
	Da	304	2,8	
Osoba starijih od 65 u kućanstvu*	Ne	836	2,6	1>2
	Da	376	2,4	
Glasanje na parlamentarnim izborima 2020.**	Apstinenti	353	2,6	3<1,2,4,7
	Desno (DP, Most)	82	3,1	
	Desni centar (HDZ)	213	2,1	
	Centar	41	3,2	
	Lijevi centar (Restart)	147	2,5	
	Ljevica (Možemo+)	32	2,9	
	Bez odgovora	344	2,6	

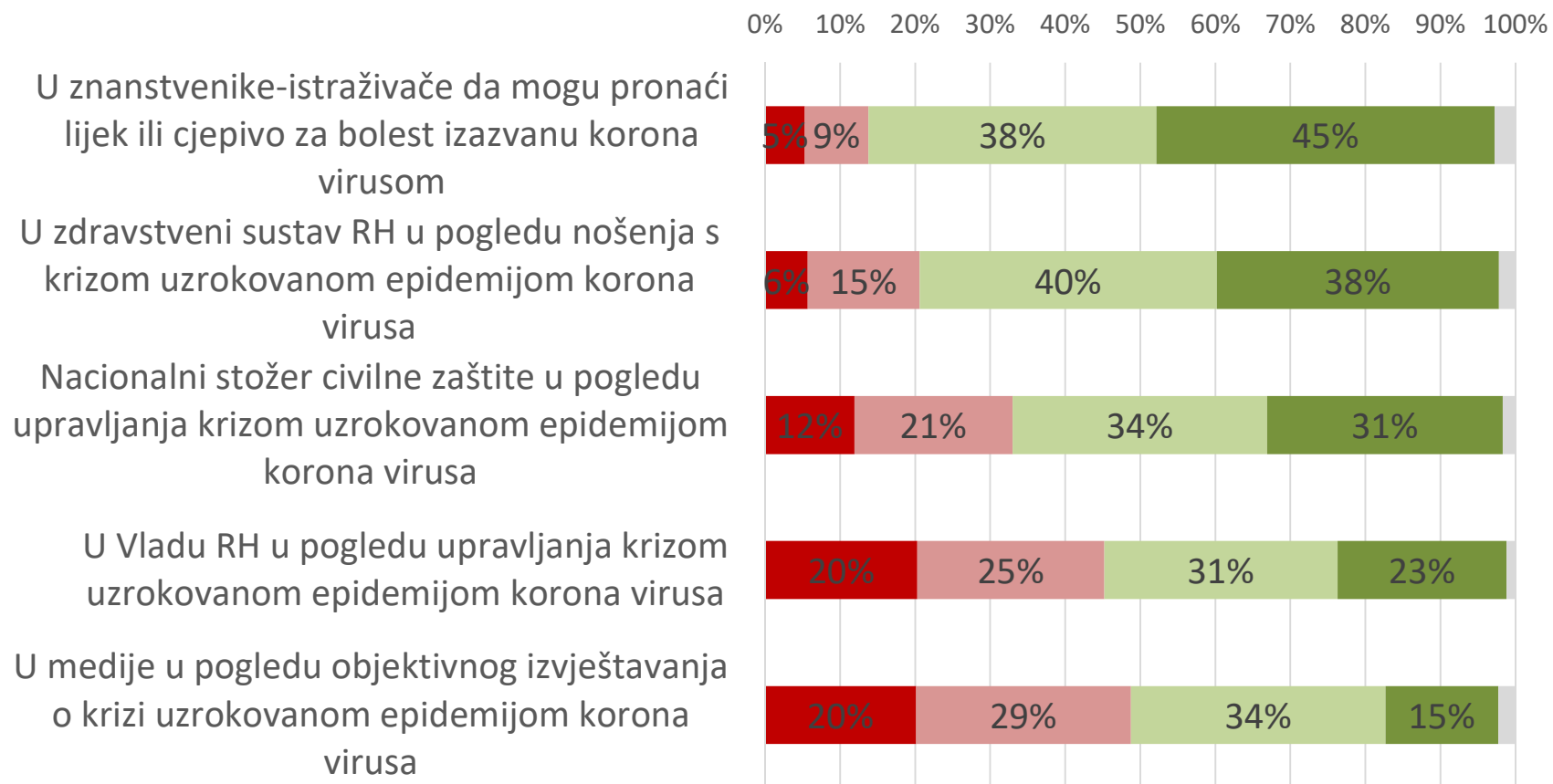
* - Test značajan uz 10% rizika; ** - Test značaj uz 5% rizika

Indeks nepoštivanja mjera – regresijski modeli

Stand. Beta; Enter metoda; bold=sig uz 5% rizika	Model 1	Model 2 (nastavak)	Model 1	Model 2	
Spol	-0,118	-0,091	Djeca u školskoj dobi (7 do 18) u kućanstvu	0,042	-0,001
Starost (kont.)	-0,268	-0,138	Osoba starijih od 65 u kućanstvu	-0,038	-0,031
Obrazovanje	0,024	0,034	Glasanje za krajnju desnicu na parlamenarnim izborima 2020	0,035	0,011
Veličina naselja	-0,032	-0,02	Samoprocjena zdravstvenog stanja	-0,079	-0,045
Slavonija (ref: IstraPrim)	0,027	0,028	Povjerenje u Stožer		-0,172
SredisnjaH (ref: IstraPrim)	0,008	0,005	Povjerenje u znanstvenike-istraživače		-0,066
SjevernaH (ref: IstraPrim)	0,018	-0,004	Povjerenje u medije		-0,016
Zagreb (ref: IstraPrim)	-0,018	-0,017	Povjerenje u Vladu RH		-0,002
Dalmacija (ref: IstraPrim)	0,057	0,074	Povjerenje u zdravstveni sustav		0,017
Osobno iskusto s COVID-19	0,027	0,037	Percepcija opasnosti		0,344
Član kućanstva ostao bez posla tijekom koronakrize	-0,034	-0,046	R	0,365	0,546
Promjena prihoda ukućanstva tijekom epidemije	-0,002	0,01	R²	0,133	0,298
Kako kućanstvo spaja kraj s krajem	0	-0,006			
Djeca predškolske dobi (1-6) u kućanstvu	-0,051	-0,061			

Povjerenje u institucije i sustave koji upravljaju krizom

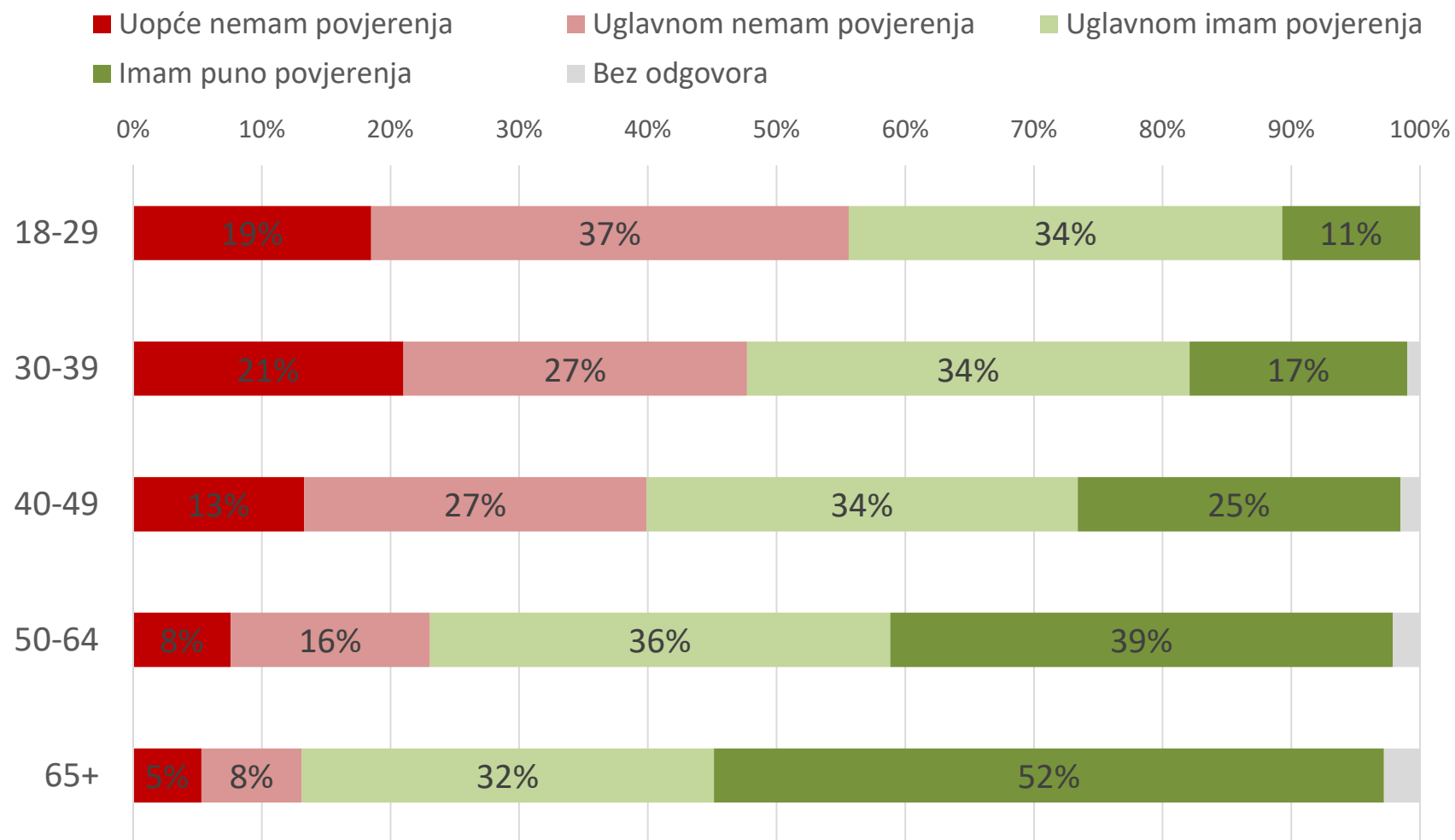
■ Uopće nemam povjerenja   ■ Uglavnom nemam povjerenja   ■ Uglavnom imam povjerenja
■ Imam puno povjerenja   ■ Bez odgovora

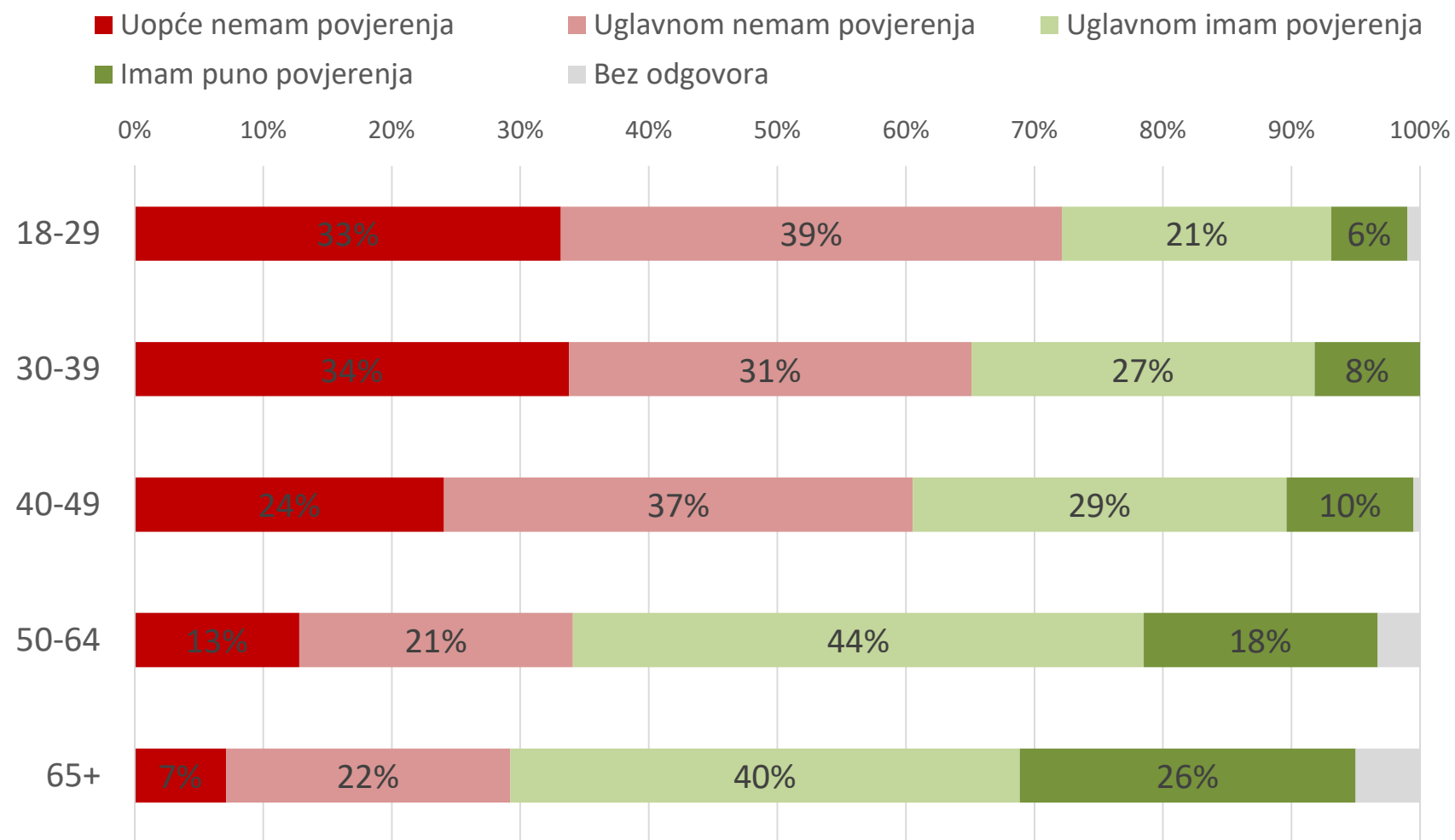
Povjerenje u institucije i sustave – neke razlike s obzirom na obilježja ispitanika

- Žene imaju veće povjerenje u Nacionalni stožer CZ, medije i zdravstveni sustav, a muškarci u znanstvenike-istraživače.
- S porastom dobi raste povjerenje u sve institucije, osim kod povjerenja u znanstvenike-istraživače prema kojima mlađe kategorije imaju veće povjerenje. Razlike su posebno izražene kod povjerenja u medije i Vladu, prema kojima najmlađa dobna kategorija ima tri puta manje povjerenje u odnosu na najstariju.
- Nižeobrazovani imaju tendenciju pokazivati veće povjerenje u sve institucije, ali je to vjerojatno pod utjecajem razlika u dobnoj strukturi pojedinih obrazovnih podskupina.
- Postoje i određene regionalne razlike u razini povjerenja u institucije i sustave, takve da ispitanici iz Zagrebačke regije pokazuju nešto manju razinu povjerenja.
- Birači HDZ-a imaju značajno veće povjerenje od ostalih skupina prema Nacionalnom stožeru CZ, Vladi RH i zdravstvenom sustavu. Birači lijevog centra imaju u većoj mjeri povjerenje u medije, a birači ljevice imaju niže povjerenje od ostalih u Nacionalni stožer CZ, Vladu RH, ali najviše u znanstvenike-istraživače.

Povjerenje u Nacionalni stožer CZ prema dobnim kategorijama

Povjerenje u medije prema dobnim kategorijama

Zaključci I

- Oko polovine ispitanika situaciju percipira opasnom, dok je onih koji smatraju da se radi o maloj/nikakvoj opasnosti oko 1/6.
- Većina navodi da poštuje mjere, pogotovo one koje su propisane kao obavezne, no postoji oko 17% onih koji ne poštuje više od pola mjerenih mjera.
- Žene konzistentno percipiraju veću opasnost od epidemije i sklonije su pridržavanju protektivnih mjera za suzbijanje.
- Dob je snažan prediktor percepcije rizika i sklonosti poštivanja mjera, čak i uz kontrolu ostalih obilježja kao što je percepcija vlastitog zdravlja, s velikom razlikom između najmlađih i najstarijih dobni kategorija. Oko 1/3 najmlađih situaciju percipira opasnom, ali 2/3 najstarijih.
- Obrazovanje se ne pokazuje značajnim prediktorom percepcije rizika i pridržavanja mjera kada se kontroliraju ostala obilježja ispitanika.
- Regionalne razlike te razlike s obzirom na tip/veličinu naselja ne pokazuju se stabilnim prediktorom odnosa prema epidemiji. Kućanstva u kojima žive (školska) djeca češće situaciju percipiraju manje opasnom te su nešto manje skloni poštivanju mjera, čak i uz kontrolu drugih obilježja (više percipiranih barijera).

Zaključci II

- Većina ispitanika ima povjerenja u sve mjerene institucije i sustave. Najveće je povjerenje u znanstvenike-istraživače i zdravstveni sustav, a najmanje u medije.
- Nacionalnom stožeru CZ vjeruje oko 2/3 ispitanih, međutim, 41% navodi da danas Stožeru vjeruje manje nego na početku pandemije.
- Velike su razlike u povjerenju s obzirom na dob, pogotovo kada su u pitanju Nacionalni stožer CZ i mediji. Najmlađa dobna skupina dominantno nema povjerenje, dok oni iznad 50 godina dominantno imaju povjerenje.
- Također, postoji i politički elementi povjerenja u institucije i sustave, što se očituje u znatno većem povjerenju birača HDZ-a u institucije koje su primarno sačinjene od stranačkih dužnosnika.
- Povjerenje u medije je važan prediktor percepcije opasnosti, dok je ona jedna od najvažnijih prediktora pridržavanja protektivnih mjera.
- Povjerenje u Nacionalni stožer CZ te znanstvenike-istraživače su značajni prediktori pridržavanja protektivnih mjera.
- **Postoje društvene skupine koje pokazuju odklon od dominantne percepcije situacije i manju sklonost protektivnom ponašanju.**

Zaključci III

- **Nalazi u skladu s inozemnim studijama** – dob, spol, povjerenje, percepcija rizika – prediktori protektivnog ponašanja
- Potrebno diverzificirati strategije komunikacije prema pojedinim dobnim i društvenim skupinama uzimajući u obzir razlike u povjerenju u aktere.
- **Ograničenja studije:**
- istraživanje provedeno u ranim fazama „2. vala” epidemije - nalazi danas sugeriraju povećanje udjela onih koji smatraju da su mjere preblage (izvor: Valicon)
- nepoznato koliki je odaziv onih kojima je pandemija „laž” – manje skloni sudjelovati u istraživanju?
- uzorak nije do kraja slučajan, u zadnjoj fazi odabira, korišten kvotni izbor
- okvir za izbor uzorka relativno zastario te su korišteni samo fiksni telefoni, čime su izostavljena kućanstva u kojima se koristi samo mobilni telefon, koja bi se po nekim neopazivim obilježjima mogla razlikovati